

MOLIYAVIY XAVFSIZLIK VA TAVAKKALCHILIKKA ASOSLANGAN ICHKI NAZORATNING PRINSIPLARI HAMDA KORPORATIV SEKTORDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH

**Islamova Nargiza
Mirzaxidovna**

*Yunusobod tumani IIO FMB 5-son
IIB XPB XKMB inspektori, leytenant*

Annotatsiya

Ushbu maqola moliyaviy xavfsizlik va tavakkalchilikni boshqarishda ichki nazoratning prinsiplarini ko'rib chiqishga bag'ishlangan. Moliyaviy xavfsizlik korxonalarining faoliyatining asosiy jihatlaridan biri hisoblanadi, chunki moliyaviy xavfsizlikning yetishmasligi korxonalar uchun katta muammolarga olib kelishi mumkin. Bu maqolada ichki nazorat tizimi va uning tavakkalchilikka asoslangan prinsiplari va mexanizmlari, shuningdek, korporativ sektorda samaradorlikni oshirish usullari tahlil qilingan. Maqola, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va tavakkalchiliklarni boshqarish orqali korxona faoliyatining samaradorligini oshirishga qaratilgan islohotlarning o'rnini o'rganadi.

Kalit so'zlar: Moliyaviy xavfsizlik, Tavakkalchiliklarni boshqarish, Ichki nazorat tizimi, Risklarni aniqlash, Ichki audit, Axborot xavfsizligi, Kiberxavfsizlik

Tahlil

Moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va tavakkalchiliklarni boshqarishda ichki nazorat tizimi markaziy o'rinni egallaydi. Buning uchun eng avvalo, har bir korxonada mavjud bo'lgan xavf omillarini aniqlash, ularni to'g'ri tasniflash va baholash zarur. Xavflarni aniqlash jarayoni ichki nazorat tizimining poydevori bo'lib, u orqali moliyaviy, operatsion, strategik va axborot xavflarini oldindan aniqlab, ular yuzaga kelmasdan oldin zarur choralarni ko'rish imkoniyati yaratiladi.

Xususan, ichki nazorat tizimi orqali quyidagi yo'nalishlarda xavflar aniqlanadi:

Moliyaviy tavakkalchiliklar – noto'g'ri hisob-kitoblar, kutilmagan xarajatlar, valyuta kursi o'zgarishlari, likvidlik tanqisligi;

Operatsion xavflar – ishlab chiqarishdagi uzilishlar, yetkazib berishdagi kechikishlar, resurslardan samarasiz foydalanish;

Huquqiy xavflar – qonunchilikka zid bo'lgan qarorlar, shartnomaviy majburiyatlarning buzilishi;

Axborot xavfsizligi tahdidlari – noto'g'ri axborot, ma'lumotlar sizishi, kiberxavflar.

Bu xavflarni aniqlash va ularga nisbatan proaktiv choralarni belgilashda ichki audit bo'limining o'rnini beqiyosdir. Ichki audit nafaqat moliyaviy harakatlarni

tekshiradi, balki butun boshqaruv tizimi va operatsion jarayonlarning to'g'riligini, ularning samaradorligini baholaydi. Audit natijalariga asoslanib, rahbariyat muhim qarorlar qabul qiladi, mavjud risklarni kamaytirish strategiyalarini ishlab chiqadi.

Moliyaviy xavfsizlik — bu korxona faoliyatida moliyaviy barqarorlik, ishonchli axborot, va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish orqali xatarlardan himoyalalanish holatidir. Ushbu holatga erishish uchun korxona faoliyatidagi xavflarni aniqlash, ularni to'g'ri baholash va mos choralarini ko'rish zarur.

Tavakkalchilikka asoslangan ichki nazorat esa — bu korxonadagi har bir faoliyatga oid ehtimoliy xatarlarga javob beruvchi mexanizmlarni ishlab chiqish va ularni doimiy monitoring qilish tizimidir. Bu nafaqat moliyaviy hisobotlarda, balki ishlab chiqarish, marketing, HR va boshqa bo'limlarda ham qo'llanishi mumkin.

Misol uchun, bir korxonada yangi mahsulot ishlab chiqarish bosqichida tavakkalchilik tahlili o'tkazilmasa, marketing strategiyasi muvaffaqiyatsiz bo'lib chiqishi va korxona moliyaviy zarar ko'rishini mumkin. Ichki nazorat esa bu jarayonda resurslar to'g'ri taqsimlanishini va har bir qaror aniq tahlil asosida qabul qilinishini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, ichki audit tizimi ishonchli ma'lumotlar ta'minot tizimlari bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak. Har qanday tavakkalchilikni boshqarishda o'z vaqtida va aniqligi ta'minlangan ma'lumotlar mavjud bo'lishi muhim ahamiyatga ega. Buning uchun quyidagi texnologik vositalardan foydalanish tavsiya etiladi:

ERP tizimlari – moliyaviy va ishlab chiqarish jarayonlarini yagona platformada birlashtiradi;

BI (Business Intelligence) tizimlari – tahliliy hisobotlar va xavf prognozlari orqali boshqaruvga asosli qarorlar qabul qilish imkonini beradi;

AI va Machine Learning texnologiyalari – tarixiy ma'lumotlarga asoslanib, xavflarni oldindan bashorat qiladi va avtomatik ogohlantirishlar beradi.

Shuningdek, korporativ sektorda samaradorlikni oshirish uchun xavflarni minimallashtirish, ularni ko'rib chiqish, va ularga qarshi nazariy yondashuvlardan foydalanish zarur. Tavakkalchiliklarni baholashda quyidagi nazariy yondashuvlar keng qo'llaniladi:

COSO modeli – ichki nazoratning integratsiyalashgan ramkasi bo'lib, riskni aniqlash, baholash va unga qarshi choralar ko'rish bosqichlarini o'z ichiga oladi;

Risk-Based Approach – tavakkalchilik darajasiga qarab resurslarni taqsimlash va ustuvorlik belgilashni ko'zda tutadi;

SWOT-tahlil – tashkilotning kuchli va zaif jihatlari, imkoniyatlar va tahdidlarni aniqlash orqali strategik xavflarni boshqaradi;

Key Risk Indicators (KRI) – xavf yuzaga kelishidan oldin uni ogohlantiruvchi ko'rsatkichlar tizimi.

Yuqoridagi yondashuvlar asosida tuzilgan ichki nazorat tizimi korxona samaradorligini oshiradi, moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi va tavakkalchilikni maqbul darajada ushlab turish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida korporativ boshqaruv madaniyatining rivojlanishiga, investorlar ishonchining oshishiga va raqobatbardosh ustunliklar yaratilishiga xizmat qiladi.

Korxonalar moliyaviy xavfsizligini ta'minlash ishlab chiqarishni tashkil etishning butunlay yangicha tizim va iqtisodiyot subyektlari orasida milliy

iqtisodiyot rivojlanishining muhim dastagi bo'lgan korxonalarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash alohida muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Korxonaning moliyaviy xavfsizligi deganada uning ilmiy-texnikaviy, ishlab chiqarish salohiyatini hamda kadrlarni faol va nafaol iqtisodiy tahdidlardan, masalan, samarasiz ilmiy-sanoat siyosatlardan yoki tashqi muhitda yuzaga kelgan tahdidlardan himoyalanganligi tushuniladi. Korxonaning moliyaviy xavfsizligi jamiyatda iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy barqarorlik buzilganda eng dolzarb masalalardan biriga aylanadi. Korxonaning moliyaviy xavfsizligi sifat va miqdor ko'rsatkichlarining kombinatsiyasi bilan ajralib turadi, ulardan eng muhimi bu xavfsizlik darajasi hisoblanadi. Korxonaning moliyaviy xavfsizlik darajasi korporat iv resurslardan fodalanish holatini moliyaviy xavfsizlik darajasi mezonlari bo'yicha baholashdir. Moliyaviy xavfsizlikning eng yuqori darajasia erishish uchun korxona moliyaviy xavfsizlik tizimining asosiy funksional komponentlarini maksimal darajada ta'minlashi kerak bo'ladi. Korxona moliyaviy xavfsizligining funksional tarkibiy qismlari uning tarkibida bir-biridan sezilarli darajada farq qiluvchi moliyaviy xavfsizlikning asosiy yo'nalishlari jamlanmasi hisoblanadi.

2022-2026-yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasida mamlakatni rivojlantirishning maqsad va vazifalari, jumladan, moliyaviy rejalashtirish va prognozlash sohasidagi vazifalar belgilab berilgan.

2023-2026-yillarda moliya bozorini rivojlantirish dasturida moliya bozorini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari belgilab, asosiy e'tibor moliyaviy rejalashtirish va prognozlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan.

Davlat moliyasini boshqarish tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida davlat moliyasini boshqarish tizimini rivojlantirishning maqsad va vazifalari, jumladan, moliyaviy rejalashtirish va prognozlashni takomillashtirish bo'yicha vazifalar belgilab berilgan. "O'zbekiston Respublikasining Byudjet tuzilishi to'g'risida"gi qonun mamlakatimizda byudjetni rejalashtirish va prognozlash asoslarini belgilaydi. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi soliqlarni hisoblash va to'lash tartibini belgilab beradi, bu esa byudjet daromadlarini shakllantirishga bevosita ta'sir qiladi.

Boshqa qonunlar: davlat qarzi to'g'risida, buxgalteriya hisobi to'g'risida, banklar va bank faoliyati to'g'risida va boshqalar ham moliyaviy rejalashtirish va prognozlash tizimiga ta'sir qiladi.

Muammo

Korporativ sektorda moliyaviy xavfsizlik va tavakkalchiliklarni boshqarish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Afsuski, ko'plab korxona va tashkilotlarda bu yo'nalish to'liq va tizimli tarzda yo'lga qo'yilmagan. Moliyaviy xavfsizlik tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi yoki umuman mavjud emasligi ko'plab jiddiy muammolarga sabab bo'ladi.

Avvalo, bu holat bevosita moliyaviy yo'qotishlar bilan bog'liqdir. Ichki nazorat va xavflarni boshqarish tizimi bo'lmagan korxonalarda noto'g'ri qarorlar, noto'liq hisob-kitoblar, budjet intizomi buzilishi va resurslardan samarasiz foydalanish natijasida katta moliyaviy zararlar yuzaga keladi. Masalan, hujjatlashtirilmagan xarajatlar, noto'g'ri tuzilgan shartnomalar yoki xodimlar tomonidan sodir etilgan moliyaviy suiste'mollar korxonaning rentabelligini pasaytiradi.

Ikkinchi muammo – bu korxonaning tashqi bozordagi o‘zgarishlarga moslashuvchanligining pastligi. Xususan, global iqtisodiy o‘zgarishlar, valyuta kursining tebranishi, xomashyo narxining oshishi yoki soliq siyosatidagi o‘zgarishlarga nisbatan tezkor va mos qarorlar qabul qilinmaydi. Buning sababi – ichki tizimlarda tahlil, prognoz va xavfni bashorat qilish imkoniyatining sustligi yoki mavjud emasligidir. Shuningdek, bunday sharoitda korxona raqobatbardoshligini yo‘qotib, bozor ulushini kamaytiradi.

Uchinchi muammo sifatida ishlash jarayonlaridagi nuqsonlarni keltirish mumkin. Bular ichki protseduralarning aniq belgilanmaganligi, mas’uliyat zonalarining chalkashligi, resurslar boshqaruvining yetarli emasligi, hamda tizimlashtirilmagan ish yuritish bilan bog‘liqdir. Natijada xodimlar orasida noaniqliklar, ishda takroriylik va samaradorlikning pasayishi kuzatiladi.

Bundan tashqari, ko‘p hollarda moliyaviy xavfsizlikning korporativ ahamiyati yetarli darajada e’tirof etilmaydi. Korxona rahbariyati bu masalani faqat buxgalteriya hisoboti doirasida ko‘radi va uni strategik boshqaruv vositasi sifatida ko‘rib chiqmaydi. Bu esa moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlovchi tizimlarning joriy qilinmasligiga olib keladi. O‘z navbatida, xatarlar bilan bog‘liq qarorlar shunchaki intuitiv yoki shaxsiy tajribaga asoslangan tarzda qabul qilinadi. Bunday yondashuv esa uzoq muddatli rivojlanish uchun xavflidir.

Yuqorida sanab o‘tilgan barcha omillar korxonalarda moliyaviy xavfsizlik tizimi yetarli emasligi yoki butunlay yo‘qligi bilan bog‘liqdir. Bunday sharoitda tavakkalchiliklar tizimli tarzda aniqlanmaydi, baholanmaydi va ular uchun oldini olish choralari ishlab chiqilmaydi. Bu esa korxonaning barqarorligi va istiqboli uchun jiddiy tahdid hisoblanadi.

Shunday ekan, moliyaviy xavfsizlikni ta’minlash faqat biror bir bo‘limning vazifasi emas, balki butun korporativ boshqaruv tizimining asosiy komponentlaridan biri bo‘lishi kerak. Ichki nazorat, ichki audit, axborot tizimlari va strategik risk boshqaruvi integratsiyalashgan holda joriy etilgandagina samarali moliyaviy xavfsizlik tizimi shakllanadi.

Yechim

Moliyaviy xavfsizlik muammolarining yechim yo‘llari

Korporativ sektorda moliyaviy xavfsizlikning yetarlicha ta’minlanmagani va tavakkalchiliklarni tizimli boshqarishning sustligi ko‘plab salbiy oqibatlariga olib kelishini oldingi qismda ko‘rib chiqdik. Endi esa bu muammolarga yechim sifatida qanday chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozimligi haqida to‘xtalamiz.

1. Ichki nazorat tizimini joriy etish va takomillashtirish

Moliyaviy xavfsizlikni ta’minlashning eng asosiy yo‘li – bu samarali ichki nazorat tizimini yaratishdir. Bunday tizim quyidagi yo‘nalishlarda faoliyat yuritishi lozim:

- Moliyaviy operatsiyalar ustidan qat’iy nazorat;
- Xarajatlar va daromadlar harakatining shaffofligini ta’minlash;
- Har bir bo‘lim va xodim faoliyatiga mas’uliyatli yondashuvni shakllantirish;
- Ichki me’yoriy hujjatlar asosida doimiy audit va tekshiruvlar o‘tkazish.

Ichki nazorat tizimi orqali kompaniya nafaqat moliyaviy yo‘qotishlarning oldini oladi, balki resurslarni samarali taqsimlashga, firibgarlik va noto‘g‘ri qarorlar xavfini kamaytirishga erishadi.

2. Risklarni baholash va boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish

Korxona faoliyatiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan barcha xavflarni aniqlash, ularni baholash, ustuvorliklarga ajratish va ular uchun tegishli boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqish talab etiladi. Bu quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Risklarni identifikatsiya qilish (ichki va tashqi);
- Har bir risk uchun ehtimollik va ta’sir darajasini aniqlash;
- Xavflarni minimallashtirish strategiyasini ishlab chiqish (riskni kamaytirish, transfer qilish, qabul qilish yoki oldini olish);
- Risk monitoringi va qayta baholash tizimini yo‘lga qo‘yish.

Agar ushbu jarayonlar korporativ strategiyaga integratsiyalashgan bo‘lsa, tavakkalchiliklar tez aniqlanadi va ularning salbiy ta’siri kamayadi.

3. Ichki audit xizmatini mustahkamlash

Ichki audit — korxona ichidagi barcha moliyaviy va operatsion jarayonlarni mustaqil ravishda baholovchi va yaxshilash bo‘yicha tavsiyalar beruvchi muhim bo‘limdir. Uning quyidagi funktsiyalari muhim ahamiyatga ega:

- Moliyaviy hisobotlarning to‘g‘riligini tekshirish;
- Resurslardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish;
- Xavfli zonalarini aniqlash va ularni bartaraf qilish bo‘yicha choralar ishlab chiqish;
- Korxona siyosat va strategiyalarining amalga oshirilishida nazorat vositasi sifatida ishlash.

Ichki audit bo‘limi rahbariyatga mustaqil va real holatga yaqin tahliliy ma’lumotlar taqdim etib, tavakkalchiliklarni boshqarish uchun asosli qarorlar qabul qilish imkonini yaratadi.

4. Axborot texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy korporatsiyalar uchun moliyaviy xavfsizlikning muhim omillaridan biri bu raqamli texnologiyalardan foydalanish hisoblanadi. Jumladan:

- ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari orqali barcha moliyaviy, ishlab chiqarish va logistika axborotlarini yagona platformada boshqarish;
- BI (Business Intelligence) tizimlari orqali xavf va tavakkalchiliklarni real vaqtda tahlil qilish va bashorat qilish;
- AI (Sun’iy intellekt) yordamida xavflarni oldindan ko‘ra olish va avtomatik qarorlar chiqarish tizimlarini joriy etish;
- Kiberxavfsizlik protokollari orqali ma’lumotlar bazasini himoya qilish.

Bu texnologiyalar orqali inson omiliga bog‘liq xatoliklar kamayadi, ma’lumotlar tezroq olinadi va xavflar oldindan ko‘riladi.

5. Korporativ madaniyatni rivojlantirish va xodimlar malakasini oshirish

Moliyaviy xavfsizlik va tavakkalchiliklarni boshqarish faqat texnik tizimlar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Bu jarayonda inson resurslari va korporativ madaniyat ham muhim rol o‘ynaydi:

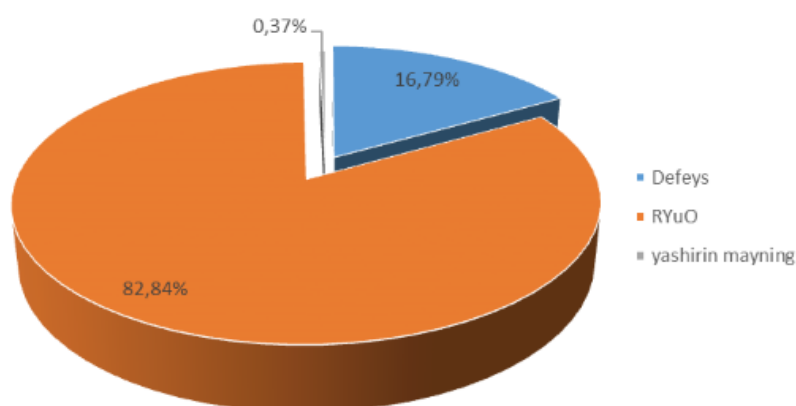
- Xodimlar uchun moliyaviy intizom, xavfsizlik va risk boshqaruvi bo'yicha muntazam treninglar tashkil qilish;
- Boshqaruv organlarida tavakkalchilikka asoslangan yondashuvni shakllantirish;
- Etika kodekslari va xatti-harakat standartlarini ishlab chiqish va ularga rioya qilinishini ta'minlash;
- Xodimlar orasida ochiq muloqot va halollik muhitini shakllantirish.

Bu orqali korxona ichida xavflarni aniqlash va bartaraf etishga har bir xodim o'z hissasini qo'shadi, bu esa umumiy xavfsizlik darajasini oshiradi.

Raqamli transformatsiya sharoitida yuqoridagi holatlarni oldini olish uchun albatta, butun global tizimning axborot xavfsizligiga bo'lgan e'tibor juda muhim hisoblanadi. Axborot xavfsizligini ta'minlash tizimi uzluksiz takomillashtirilib boriladi hamda ma'lumotlarni himoya qilish, tashkilot faoliyatining barcha yo'nalishlariga integratsiya qilingan to'liq avtomatlashtirilgan jarayonga aylanadi. Raqamli iqtisodiyotni shakllantirilishi sharoitida axborotlari xavfsizligini ta'minlash nafaqat alohida tashkilot darajasida, balki davlat darajasida ham ko'rib chiqilishi zarur bo'lgan masala hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 noyabrdagi PQ-4024-son qaroriga asosan —Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat bo'yicha davlat inspeksiyasi tashkil etildi va bu esa O'zbekistonda kiberxavfsizlikni ta'minlash bo'yicha vazifa va muammolarga davlat darajasida alohida e'tibor qaratilayotganini anglatadi.

2023 yilda Internetning tarmog'ining milliy segmenti web-saytlarida kiberxavfsizlikning 268 insidenti⁷ aniqlangan (1-diagramma), shulardan diagrammaning qariyb 83% I, ya'ni 222 ta kontent tarkibni ruxsatsiz yuklab olish (RKYuO), 45 tasi defeys⁸ va 1 tasi yashirin mayning⁹ bilan bog'liq. Jumladan, aniqlangan insidentlarning 27 tasi hukumat web-saytlariga uyushtirilgan. Ushbu holatlar kiberxavfsizlikning O'zbekistonda ham keng avj olgani va davlat miqyosida ko'rib chiqish zarur ekanligiga yana bir amaliy misol bo'la oladi.

O'zbekistonda aniqlangan kiberhujumlar (1-diagramma)

Xulosa sifatida, moliyaviy xavfsizlikka e'tiborsizlik yoki xavflarni boshqarishda sustkashlik korporatsiyalar uchun katta xavf tug'diradi. Buni oldini olish uchun tizimli, texnologik, huquqiy va insoniy resurslarga asoslangan integratsiyalashgan yondashuv

zarur. Ichki nazorat, audit, risk boshqaruvi, raqamli tizimlar va korporativ madaniyat uyg'unligida shakllangan moliyaviy xavfsizlik tizimi korxonaga uzoq muddatli barqarorlik, investorlar ishonchi va bozor ustunligini taqdim etadi.

Xulosa

Bugungi globallashuv va bozor iqtisodiyotining keskin raqobat sharoitida korporativ sektorda faoliyat yurituvchi tashkilotlar uchun moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va tavakkalchiliklarni boshqarish strategik ahamiyatga ega. Ayniqsa, ichki nazorat tizimining mavjudligi, uning samarador ishlashi, ishlab chiqarish va moliyalashtirish jarayonlaridagi risklarni aniqlash va boshqarish korxona faoliyatining barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlovchi muhim vosita hisoblanadi.

Ichki nazorat tizimi – bu korxona ichidagi barcha moliyaviy va operatsion faoliyatni muntazam monitoring qilish, nazorat qilish va tahlil qilishga yo'naltirilgan boshqaruv mexanizmidir. Bu tizim orqali tavakkalchilik omillari aniqlanadi, baholanadi va ularni kamaytirish bo'yicha aniq choralar belgilanadi. Ayniqsa, qabul qilinishi mumkin bo'lgan xavflarni aniqlab, ularning ta'sirini minimallashtirish — samarali va mas'uliyatli boshqaruv qarorlarini qabul qilishga yordam beradi.

Ichki nazorat tizimining muvaffaqiyatli ishlashi, avvalo, menejment faoliyatining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liq. Rahbariyat o'z vakolatlarini aniq belgilangan tamoyillar asosida ishlatib, tavakkalchiliklarni real baholagan holda qaror qabul qilsa, bu korxona faoliyatining aniqligi va barqarorligiga olib keladi. Bundan tashqari, ichki nazorat tizimida xodimlarning bilim darajasi, malakasi va halolligi ham muhim rol o'ynaydi. Xodimlar o'z faoliyatida moliyaviy intizomga, oshkoralikka va aniqlikka amal qilgan taqdirda, bu ichki tizimning ishonchliligini ta'minlaydi.

Shuningdek, ichki nazorat tizimining samarali ishlashi korxonada oshkoralik va hisobdorlik muhitini yaratadi. Bu muhitda har bir xodim va bo'lim o'z faoliyatiga mas'uliyat bilan yondashadi, noto'g'ri yoki noqonuniy harakatlar oldini oladi, shuningdek, resurslar samarali taqsimlanadi. Ichki audit, doimiy monitoring va hisobotlar tizimi orqali barcha harakatlar nazorat ostida bo'ladi va kerakli holatlarda tezkor chora-tadbirlar ko'riladi.

Moliyaviy xavfsizlikni ta'minlovchi tizimlar, ayniqsa, global iqtisodiy o'zgarishlar, soliq siyosatidagi o'zgarishlar yoki tashqi tahdidlar davrida korxonaning ichki barqarorligini saqlab qolish imkonini beradi. Korxona ichida tavakkalchilikka asoslangan yondashuv shakllantirilgan bo'lsa, har qanday xavf holatlarida tezkor tahlil va ehtiyotkorlik bilan qaror qabul qilinadi. Bu esa faqat moliyaviy yo'qotishlarni kamaytirish emas, balki yangi imkoniyatlarni topish, biznesni kengaytirish va foydani oshirish uchun zamin yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, moliyaviy xavfsizlik va tavakkalchiliklarni boshqarish, shuningdek, ichki nazorat tizimini mukammal shakllantirish — bugungi korporativ boshqaruvning ajralmas bo'lagi hisoblanadi. Bu tizimlar o'zaro uzviy bog'langan bo'lib, nafaqat tashkilot ichidagi moliyaviy intizomni ta'minlaydi, balki strategik rivojlanish, investitsion jozibadorlik va ishonchli boshqaruvni shakllantiradi. Shu bois, har qanday korxona ichki nazorat va tavakkalchilikka asoslangan yondashuvni o'zining asosiy boshqaruv mexanizmlaridan biri sifatida rivojlantirishi zarur. Faqat ana shunda korporatsiya uzoq muddatli barqarorlikka, yuqori samaradorlikka va xalqaro miqyosda raqobatbardoshlikka erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Moliya vazirligi huzurida davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi faoliyatini tashkil etish hamda budjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 24.03.2022 yildagi 129-son.
2. Temirqulov, A., & Qudbiyev, N. (2022). Iqtisodiy rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda soliq siyosati o'rni. Journal of Integrated Education and Research, 1(2), 121-127.
3. Мехмоналиев, У. (2023). КОМПАНИЯЛАР САМАРАЛИ БОШҚАРУВ ТИЗИМИДА ИЧКИ НАЗОРАТНИНГ О'РНИ. Ижтимоий гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари /Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(6), 56-65.
4. B.Sh.Safarov, I.I.Ayubov. Moliya va soliqlar //Darslik//. -T.: "Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi", 2020. 512 b.
5. Raqamli O'zbekiston –2030|| strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora –tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentini PF-6079 sonli farmoni.
6. Digital Economy Outlook.OECD 2017
7. GARTNER ,Information security,Worldwide, 2018 Update , October 5, 2018
8. Nazarali o'g'li, M. S. (2023). THE STUDY OF VALUE-ADDED TAX: KNOWLEDGEFROM THE EU VAT EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S VAT SYSTEM. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 131-135.
9. O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA PROGNOZLASH, Rafiyeva Zarina, 2024-10-11
10. Turg'unov, J. (2024). Modern trends in assessing the impact of industrial development on the environment. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(7).